

Demenciával élőknél alkalmazott hibamentes tanulás reflexív értékelése és didaktikai bővítése

Virágh Viktória

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2650-4164>

Kulcsszavak: hibamentes tanulás, hibaalapú tanulás, demencia; akciókutatás, hibakapuk

Az időskori demencia növekvő prevalenciája (World Health Organization, 2025) olyan tanulási eljárásokat igényel, amelyekkel elkerülhető a kudarcélmény ugyanakkor képesek, funkcionális tudást építeni. A hibamentes tanulás védőlogikája (Wilson et al., 1994) és a hibaalapú (Bjork & Linn, 2003) megközelítés elve hagyományosan rivális megközelítéseknek számítanak.

Jelen tanulmány célja e két szemlélet alkalmazhatóságának feltárása közép- és súlyos demenciában.

Módszer

A vizsgálat egy hat ciklusra tervezett, részvételi akciókutatás 4. ciklusára épül. Három telephelyen N = 40 idős ember vett részt nyolc terápiás munkatárs által vezetett, kizárólagos hibamentes protokoll szerinti foglalkozásokon. A kutatás a tapasztalatokat havi csoportos reflexiókban gyűjtötte, a vezető kutató strukturált memókban rögzítette, majd az anyagot Braun–Clarke-féle reflexív tematikus elemzéssel dolgozta fel (Braun & Clarke, 2006).

Eredmények

Négy, egymást kiegészítő végső téma rajzolódott ki:

- 1) feladat- és környezet-illesztés** (alacsony kognitív terhelés, lépésenkénti szerkezet, vizuális támasz);
- 2) érzelmi biztonság és sikerélmény** (frusztráció-prevenció, célzott dicséret);
- 3) szociális dinamika** (a csoporthelyzet kettős hatása); és
- 4) reflexív szakmai fejlődés** (szemléletváltás, iteratív eszközfejlesztés).

A résztvevő terápiás munkatársak szerint a hibaalapú bevezetés szükséges, de nem elégséges feltétele a tartós bevonódásnak több esetben indokolt a program didaktikai bővítése rövid

mikrotanulási és narratív egységekkel, továbbá a bevezetett „hibakapuk” (előre tervezett, mikroméretű, magas kontrasztú döntési pontok azonnali korrekcióval) kontrollált alkalmazása.

A hibamentes tanulás megbízható védőréteggént szolgál közép- és súlyos demenciában, ugyanakkor a tartós bevonódás és a transzfer erősítése érdekében érdemes egy háromlépcsős protokollt tervezni: rövid hibamentes ráhangolás → mikrotanulási vagy narratív egység → reflektív lezárás, amelyben alacsony terhelésű, jól keretezett „hibakapuk” biztosítják az affektív biztonságot, miközben enyhe kognitív aktivációt indítanak.

Az 5. ciklus többek között ennek a didaktikai lépéseinek és módszertanának vizsgálatát tervezi.